

Östersjölaxälvar i Samverkan

Yttrande

Datum	Målnummer	Mottagare
2023-03-26	M 2695 - 22	Östersunds tingsrätt Mark och miljödomstolen Box 708 831 28 Östersund

Angående ansökan från Nilsson Kraft AB om omprövning för moderna miljövillkor för Åmots Bruks vattenkraftverk, Testeboån, Ockelbo kommun.

Inledning

Testeboån är ett av mycket få vildlaxvatten i Sverige. Uppströms Åmots Bruks vattenkraftverk finns stora potentiella reproduktionsområden för lax. Kommuner, fiskevårdsområdesföreningar, naturorganisationer och andra intressenter arbetar för att återställa Testeboåns vattensystem efter alla skadliga ingrepp vattensystemet fått utstå. Vattenkraftverk och dammar är det som ställt till med absolut mest skada på livet i Testeboån. Det bästa för alla parter vore att även Åmots Bruks vattenkraftverk avvecklas, precis som Masugnshällets vattenkraftverk strax uppströms Åmot. Det är för just dessa minsta kraftverk med mycket ringa elproduktion i vattendrag med höga naturvärden som Vattenkraftens miljöfond erbjuder ersättning och stöd för avveckling. Att fortsätta med elproduktion i Åmots Bruks vattenkraftverk och skapa en verkligt bra miljöanpassning för laxen, öringen, ålen och övrigt liv i Testeboån blir sannerligen en utmaning för verksamhetsutövaren.

Synpunkter på ansökan

Östersjölaxälvar i Samverkan anser att verksamhetsutövarens föreslagna miljövillkor för Åmots Bruks vattenkraftverk är till att börja med inte tillräckliga för att nå miljökvalitetsnormen god ekologisk status. En generell synpunkt är att ansökan egentligen borde avvisas, eller åtminstone kompletteras. Sökanden har sent i processen föreslagit en ny utformning av fiskvägen. Totalt sett förekommer många olika uppgifter om föreslagna mått på fiskvägen, flöden i fiskvägen o.s.v. I version 1 av ansökans tekniska beskrivning är slitsrännans längd 125 meter jämfört med ca 90 meters längd i version 2. Flödet har minskats från 0,70–0,85 m³/s till 0,4–0,5 m³/s. I själva ansökan beskrivs slitsrännan vara av ytterligare en annan längd, 160 meter.

Felaktiga påståenden i miljöbedömningen för Åmots Bruks vattenkraftverk Ur miljöbedömningen sid 23:

”Däremot bedöms inte nyttan för havsvandrande bestånd av öring samt lax vara så stor då det bedöms finnas tillräckligt med bra lek- och uppväxtområden i Testeboån nedströms Åmots bruks kraftverk.”

Kommentar: Ska vi avstå att släppa upp lax och havsöring till de fina lek- och uppväxtområdena uppströms Åmot med motiveringen att det finns tillräckligt med bra lek- och uppväxtområden nedströms Åmot. Detta anser Östersjölaxälvar i Samverkan vara ett mycket märkligt resonemang.

”Därför är det inte sannolikt att laxen och havsöringen simmar så långt upp i ån som till Åmots bruk för att leka.”

Kommentar: Det är 50 kilometer från havet upp till Åmot. Det är inte alls långt för lax och havsöring. Kunskapen om hur lax och havsöring vandrar i vattendragen är stor. Det finns exempel där lax vandrar mer än tio gånger så långt upp i vattendrag jämfört med sträckan från havet upp till Åmot. På två dygn kan lax och havsöring utan problem sannolikt ta sig från havet upp till Åmot.

”Dessutom bygger den möjligheten på att de anpassningar som görs vid alla kraftverk längre ner i vattensystemet kommer att bli så väl fungerande så att fisken verkligen kan simma hela vägen upp till Åmots bruk.”

Kommentar: Samtliga vandringshinder nedströms Åmot ska nu miljöanpassas eller tas bort. Sökanden för Åmots Bruks kraftverk äger även två kraftverk nedströms Åmot i Testeboån. Dessa ska också nu prövas i NAP. Med andra ord är det till stor del upp till sökanden för Åmots Bruks kraftverk att skapa möjlighet för fisk att kunna röra sig mellan havet och Åmot.

Övriga synpunkter

- Villkorsförslagen i ansökan är inte anpassad till den nya tekniska lösningen.
- Lutningen på slitsrännan är för brant för svagsimmande arter.
- Strömhastigheten i slitsrännan kommer att bli för hög för svagsimmande arter.
- Vilopplats och substrat behövs i slitsrännan för att underlätta vandringen för ålyngel och svagsimmande arter.
- Funktionsvillkor med uppföljning bör ställas på passager upp och ner.
- Längd, bredd och djup på bassängerna samt flöde har minskats sedan ursprungliga ansökan. Ett nytt förslag till en riktigt dimensionerad fiskväg måste tas fram.
- Det saknas förslag om villkor för tappning i fiskvägen. Ett sådant villkor bör motsvara MLQ, 1,3 m³/s. Och detta flöde ska rinna i fiskvägen året om. I ansökan beskrivs endast vilket flöde fiskvägen ska vara ”dimensionerad för”.
- Oklart hur nivån i dammen påverkar flödet i slitsrännan. Regleringsamplituden föreslås vara 30 cm. Flödet i slitsrännan kommer variera mycket beroende på nivån i dammen. Hur säkras rätt flöde i slitsrännan vid olika nivåer i dammen?
- Oklart hur man ska säkerställa att det ca 8 meter långa gallret ska rensas. Att manuellt kratta av gallret som är monterat under en bro är inte möjligt. Maskinell rensare behövs.
- För fiskar av mindre storlek, som exempelvis ettårig laxsmolt, är 14 mm spaltvidd i avledaren för stort. I synnerhet om det inte installeras en maskinell rensare. Vi kan med största sannolikhet förvänta oss att avledarens galler delvis kommer vara igensatt av löv och annat vilket resulterar i högre vattenhastighet genom de delar som inte är igensatt som följd. 10–12 mm är en bättre anpassad spaltvidd.

Östersjölaxälvar
i samverkan

www.ostersjolaxalvar.se

- En egenkontroll för att dämningens och sänkningsgräns behövs.
- En egenkontroll för att gallret inte sätts igen av löv och dylikt behövs. Lösningen är en automatisk nivåkontroll direkt uppströms och nedströms gallret.

För Östersjölaxälvar i Samverkan

Thomas Johansson
Ordförande